

Патријарх српски Порфирије отворио Међународни експертски панел „Двадесет година верске наставе у Републици Србији”

Његова Светост Патријарх српски г. Порфирије благословио је 4. новембра 2021. године на Православном богословском факултету Универзитета у Београду рад Међународног експертског панела Двадесет година Верске наставе у Републици Србији.

Отварању скупа, чији су организатори Одбор за веронауку Архиепископије београдско-карловачке и Православни богословски факултет Универзитета у Београду, присуствовали су декан Православног богословског факултета Универзитета у Београду протојереј др Зоран Ранковић; министар просвете, науке и технолошког развоја г. Бранко Ружић; Бискуп г. Ладислав Немет, председник Бискупске конференције Светог Кирила и Методија; Реис-л-улема

Исламске заједница Србије Сеад еф. Насуфовић; Муфтија проф. др Мевлуд еф. Дудић, председник Мешихата Исламске заједнице у Србији; Бискуп Словачке Евангеличке Цркве а.в. г. Јарослав Јаворник; Велики рабин Србије г. Исак Асиел; директор Управе за сарадњу са црквама и верским заједницама др Владимир Рогановић; истакнути експерти за питања односа Цркве, државе и друштва: проф. др Герхард Роберс, проф. др Силвио Ферари и проф. др Атанасиос Стојанидис; учесници у панел дискусијама: Епископ бачки др Иринеј, проф. др Сима Аврамовић и проф. др Војислав Миловановић; као и Преосвећена господа Епископи врањски Пахомије, шумадијски Јован, тимочки Иларион, ваљевски Исихије, ремезијански Стефан и топлички Јеротеј.

Поздрављајући присутне Његова Светост Патријарх српски г. Порфирије је одржао уводно излагање које преносимо у целини:

Ваше Превасходство, поштовани господине потпредседниче Владе и министре просвете,

Драга браћо у епископству, владике, председниче Бискупске конференције, бискупи цркава реформације,

Драги предводници исламских заједница у нашој Отаџбини,

Брате рабине,

Драги гости, професоре Роберс, професоре Ферари, професоре Стојанидис, хвала вам што сте данас са нама, хвала вам на помоћи коју нам пружате, на знању и искуству којима сте нам већ пружили помоћ, а које ће нам свакако помоћи и у времену које предстоји,

Господине директоре канцеларије за сарадњу са Црквама и верским заједницама, представници установа који се баве просветом и њеним унапређењем;

Даме и господо, представници пријатељских држава који сте, у теоретски, законодавно и практично ускладили одржавање верске наставе у школама.

Свештеници, ђакони, професори теологије и других наука, студенти, новинари, али и вероучитељи, ви сте данас наша централна тема, а у истој мери и предмет који предајете.

Помаже вам Бог драги пријатељи, помаже вам Бог децо Авраамова!

Као и сваки јубилеј, тако и овај који нас је данас окупио сагледавамо из три

перспективе и верујем да ће о све три бити данас речи. Ја ћу их само назначити: прва је, наравно, историјска, а верујем да је дистанца од две деценије довољна за сагледавање околности које су претходиле враћању Верске наставе у образовни систем Србије; околности у којима је верска настава враћена, и пређени пут, односно довољан или недовољан успех у протекле две деценије. Не мислим да би ми представници црква и верских заједница као и државни чиниоци који смо укључени у организацију и извођење наставе требало да себи дамо слабе оцене у некакав виртуелни дневник, али свакако би требало да реално и критички сагледамо где смо актуелног тренутка у погледу статуса предмета, његовог места у систему наставе, а из тога у доброј мери произилази и њен квалитет, кадрови и друга питања. То би била друга перспектива из које би био сагледан садашњи тренутак, а трећа би свакако подразумевала питање како видимо место веронауке у будућем периоду, односно шта би требало да учинимо да би та настава била квалитетнија, како не би опадао број полазника и друга питања.

Но, пре свега осећам потребу да се вратим у прошлост, да укажем на оно што је непорециво, на људе који су нам уопште пружили прилику да се бавимо овом темом, да размишљамо како да отклонимо озбиљне пропусте. То увек носи ризик да неког изоставим, али одважићу се да се молитвено опоменем наших отаца и браће који су 2. новембра 2001. године, били на првом часу Веронауке у школи Краљ Петар Први: блаженог спомена Патријарха Павла, премијера Зорана Ћинђића, министра Гаше Кнежевића, који је пред почетак часа узео старо школско звонце у руке и са пуно ентузијазма звонио и позивао ђаке на Веронауку; наравно драге нам успомене муфтије београдског Хамдије Јусуфспахића и оца Андрије Копиловића, са којим смо сарађивали у низу послова. Сви су се они преселили у наручје Аврамово, како наша православна традиција каже. Али смо зато срећни што су данас међу нама она наша браћа, оци и пријатељи који су заиста дали кључан допринос враћању Верске наставе: владика Иринеј бачки, надбискуп и митрополита београдски Станислав Хочевар, муфтија Мевлуд Дудић и наравно професор Војислав Миловановић, без кога, да будемо искрени, не би дошли до успеха, не само у враћању Веронауке, него и у многим другим пословима. Опет да замолим за опроштај ако сам некога изоставио.

Да кажем и то да је у Србији данас близу 450.000 ученика који су се слободно определили да похађају верску наставу. Говоримо и о 1602 православна вероучитеља, 247 из исламских заједница, 131 из Римокатоличке Цркве и 30 из Црква реформације. Значи укупно 2010 вероучитеља.

Навешћу које проблеме сматрам да би требало решити, а за то постоји консензус међу Црквама и верским заједницама. То је, пре свега, статус Верске наставе у школском систему. Наиме, ја сам тек пре који месец сазнао да веронаука формално више уопште није школски предмет, него наставни програм. Предмети су познавање природе, музичко, математика, ликовно, а програми су чувари природе, руке у тесту, верска настава. Ми статус тог предмета видимо другачије, и не мислимо да је данашње решење одрживо ни на краћи рок. Веронаука је предмет који има формативан утицај на ученике. Учи их вредностима, духовној вертикали, људским правима и слободама, поштовању себе и поштовању другог и другачијег, грађанским вредностима ако хоћете. Када није ни изборни предмет, Верска настава буде у распореду пречас, осми час и слично; потом стижу упутства о подизању цензуса на 30 ђака за формирање група, прављења међудодељених група итд, итд. Све то је довело до тога да сада имамо мање од 500.000 полазника веронауке, што до пре коју годину није био случај. Наш став је да је једино праведно, недискриминаторско и демократично решење садржано у првој уредби из 2001. године, којом је изричито било прописано да не постоји никакав цензус, што је примењивано и у каснијим годинама, након што је верска настава уређена законом од 2002. године.

Не мање важно је решавање статуса предавача, односно наших вероучитељица и вероучитеља. Потребно је запослити вероучитеље на неодређено време, истовремено омогућивши Црквама и верским заједницама које их делегирају да неометано врше брижан надзор како над личним примером који вероучитељи дају ђацима тако и над садржином наставе коју предају.

Верска настава у Србији је конфесионална, као у знатном броју европских држава. То на пример, код православних и код римокатолика значи да настава о вери мора бити под надзором Цркве, односно да и вероучитељи морају бити под назором Цркве. Цркви се, стога, мора обезбедити начин да ако, не дај Боже, дође до неког проблема, то своје право, у најбољем интересу ђака који похађају веронауку, манифестује и кроз повлачење дозволе (или лиценце) за рад онима који више не предају свештену науку Цркве у складу са њеном предањском вером. Уверен сам да и друге заједнице начелно деле овакав став.

Од тога какво ћемо решење наћи за ова нерешена питања, зависи не оцена коју ћемо сами себи дати приликом неког следећег сусрета или јубилеја, него у знатној мери и духовни профил народа који живи и који ће овде живети у

будућности. Сигуран сам да представници Црква и верских заједница немају дилему какво решење два поменути проблема би требало да буде донето.

И још да поменем, јер је могуће да млађи не знају: модел који је примењен, тада пре двадесет година, обезбеђује у пуној мери поштовање појединачних и колективних верских права и пуне равноправности у Србији као, у том погледу аутохтоно плуралистичком друштву.

Тај модел је припадао породици модела конфесионалне веронауке која постоји у Европској унији, такође је у оквирима традиције предратне Краљевине Југославије. Међутим, он је обogaћен и одређеним у свету јединственим особинама. То су биле институционалне гаранције да је веронаука резултат добре међусобне сарадње црква и верских заједница, што је и данас наравно случај, и такође плод сарадње државе са традиционалним црквама и верским заједницама. Планове и програме цркве и верске заједнице усвајају консензусом. Оне усаглашавају националну листу вероучитеља у оквиру Комисије за верску наставу. Та Комисија је аутономна, она је реализација сарадње црква и верских заједница међу собом и са државом. Верску наставу није држава поверила и делегирала црквама и верским заједницама, она је плод суштинске сарадње равноправних. Уосталом, то је за државу једини начин да ђаци уживају добробит конфесионалне верске заједнице, јер држава, као верски неутрална, у крајњој линији такву наставу не може да пружи.

spc.rs